

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan opreje - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5.-, za štiri leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Dosedno
za kompasom!

V zadnji številki smo pisali o razmerju fašizma do katoliške cerkve. Fašizem se je približal katolicizmu le iz taktičnih razlogov. Skoraj gotovo bo imela ta doba slabe posledice za katoličane tudi radi tega, ker so s tem pridobili premoč med katoličani tisti elementi, ki so se popolnoma zapisali fašizmu. Napaka je ta, da mi katoličani ne zavzamemo napram raznim pojavom svojega jasnega stališča takoj ob pričetku takih pojavov. Šele ko zadnjeje valovi pljuska tako rekoč čez rob, se spomnimo, da smo zajeti in da se moramo gibati, ako nečemo utoniti. Zaradi naše ciničnosti in neodločnosti pa ni fašizem zbegal le italijanskih katoličanov, ampak tudi drugih. V Avstriji je bilo naravnost preočividno koketiranje političnih voditeljev - katoličanov, zlasti pa prelata Seipela s heimverovci. Isto tako so v Nemčiji nekateri iskali zveze s fašistično orientiranimi elementi. Ne naravnost. Geslo jim je bilo: Križarska vojna proti boljševikom.

Človek se na prvi pogled čudi, zakaj je tako kljub tako jasnim naukom naše vere. Če pa vse te pojave podrobneje premostrimo, bomo spoznali, da povzročajo tako ponašanje le strah. Pa naj še tolikrat razni meščanski listi povzdigujejo razne politične voditelje kot največje junake, jih vendar prevladuje strah, ki povzroči, da gredo v tako čudne zveze in kombinacije. Objektivni opazovalec bo namreč ugotovil tole: Delovni sloji - kmetje in delavci - gredo vedno bolj v radikalno smer. Nekdanja beseda razred jim ni več tako odurna in osovražena. Razred ne razumevajo več tako, kakor da naj se zberejo v eno fronto le delavci, ki se naj borijo proti krivicam, magari z orožjem v roki. Tako pojmovanje so že preboleli. Ti sloji vedo le to, da delajo in da morajo biti kljub temu v pomankanju. Vedo pa tudi to, da tisti, ki ne delajo in od katerih so odvisni, razkošno živijo. Ta zavest nujno pospešuje zavest skupnosti.

Razredni boj se torej razvija v osvobodilni boj vseh zatiranih. V tem pogledu pa silno manjka katoliškim politikom jasnosti. Mesto, da bi preiskovali, zakaj gredo te mase, tudi kmečke, s tako rapidno naglico popolnoma v smer, za katero niso bile vzgojevale, in zakaj kar čez noč na videz pohodijo to, kar jim je bilo od toliko in toliko rodov sem najsvetejše (n. pr. kmetje v Andaluziji), menijo, da bodo zajezili ali pa razcepili ta razvoj, če izvedejo prav spretno manevre. Zato se vežejo z raznimi strankami, ki so po svojem programu in po svojem svetovnem naziranju bolj oddaljene od katoličanstva, kakor pa marksizem, o katerem tolikokrat in s tako naglico izjavljamo, da je nezdravljiva s katoličanstvom. V svoji kratkovidnosti, ki je posledica prevlelike bojzani, menijo, da so napravili nad vse taktične poteze, prezrejo pa, da gre življenje nevzdržno naprej svojo pot. Ne spoznajo tega, da je mogoče tudi z razredom korakati v eni fronti. Še več. Ko bi bili v resnici prožeti s katoliškim duhom saj tako, kakor ga podarjajo v javnosti, bi morali biti nujno v tej fronti.

Vzemimo Španijo. O tem smo si na jasnem, da so koloni slabo živeli. Najlažje jih primerjamo z našimi viničarji. Toda koloni so bili še na slabšem. Več tisoč kolonov pa ni imelo niti tako borgega zaslužka, kakor drugi njihovi tovariši. In katoličani v Španiji so molčali, ko ne bi smeli. Niti vplivni cerkve-

Peter Rozman:

Vprašanje kmetijskega delavstva

(Komu naj pripada kmetijski delavec.)

Pri nas smo že razpravljali o vsem mogočem, koristnem, kakor nujno potrebnem, le o vprašanju našega kmetijskega delavstva ne. Izgleda skoraj, kakor da bi pri nas, kot v agrarni državi, to vprašanje ne obstajalo, kakor da bi vsa ta ogromna masa našega neboljnegaj poljedelskega proletarijata (viničarji, dninarji, sezonski delavci, hlapci in dekletje) ne imela prav nobenih potreb in zahtev, katere bi bile socialno-političnega značaja. Kdor bi tako trdil, bi varal sebe in druge. Resnica; v naši javnosti poznamo samo edino industrijskega delavca in njegove potrebe. Vsi tisti, ki so pa delavci po naših poljih in vinogradih, pa naj bi ne bili izraziti delavci, kar dejansko so, ampak nekakšni kmetje. Zato bi naj bilo kmetijsko vprašanje obenem isto, kakor vprašanje kmetijskega delavstva. Tako smo vedno slišali naše bivše politikarje strank, tako smo čitali večkrat v našem časopisu in celo nekateri naši sociologi so teoretično skušali to dokazati. Zaradi povsem napačnega pojmovanja, da je vsak tisti kmet, ki zemljo obdeluje, se danes nahajamo tudi v veliki nejasnosti in s tem vsi kmetijski delavci v bridki negotovosti, kam in pod kateri stanovski forum po svojem poklicu prav za prav pripadajo: ali pod Delavsko zbornico, ali pa pod bodočo kmetijsko zbornico. Ako naša javnost ne ve, kam s kmetijskim delavstvom v tem oziru, pa je tozadevno stališče vsega našega kmetijskega delavstva že dovolj jasno in odločno. Zato bi naj bila razprava, kam kmetijski delavci prav za prav spadajo, le kot prvi začetek podrobnejšega razpravljanja o vprašanju kmetijskega delavstva vobče.

Trditev, da je vsak tisti kmet, ki se peča z obdelovanjem zemlje in da je kmetijsko vprašanje povsem isto, kakor vprašanje kmetijskega delavca, v praksi nikoli ne drži. Kdor temeljito pozna življenje tukaj v poštev prihajajočih stanov, vidi v tem čisto drugačno sliko. Kakor v industriji, tako imamo tudi v kmetijstvu dva činitelja: to je delodajavec in delojemalec. Kakor tam ne bo nihče istovelil tovarniškega delavca ali rudarja z njegovim podjetnikom, ravnateljem ali z delničarji, čeprav vsi skupaj spadajo v industrijo, tako nič manj smešna bi ne bila trditev, da je dninar, sezonski delavec to, kar je velekmetski posestnik, viničar to, kar vinogradnik, hlapec pa to,

ni krogi niti vplivni lajki katoličani se niso zganili. Kljub temu, da so vedeli, da žive lastniki latifundij prerazkošno; kljub temu, da so vedeli, da je še veliko zemlje neobdelane, pa je velika ne pustje obdelati, ker je bila potrebna za gojenje bikov, borcev na areni in druge divjačine. Zemljo, katero je dal Bog človeku že v raju, da jo naj posede in si jo napravi podložno, so vzeli človeku, so prezrli družino in vero samo in sicer za to, da bi zadostili svojim strastem.

Današnja doba zahteva pa edino vero dejanje. Te ni bilo, pač pa so magnati izrabljali vero v to, da bi tem modernim sužnjem dopovedali, da so dolžni prenašati to stanje zaradi vere. Če je Bog - dokazov za to imamo več kot dovolj v stari in novi zavezi in v zgodovini narodov - kaznoval strogo manjšeprestopke, kaj naj pričakujemo od takih zlorabljanj Najsvetejšega?

Od kazni more nas katoličane rešiti le zavest, da je katoliška vera - vera borbe; da je njeno delo agitacija; da je

kar gospodar, čeprav vsi skupaj spadajo v poljedelski poklic. Kakor v industriji, ravno tako si tudi v kmetijstvu stoji nasproti po svojem položaju dva čisto različna razreda, da vzamemo ta izraz, zato obstoji tudi dvoje nasprotujočih si vprašanj. Prvi, lastnik zemlje, pravilno pojmovan kot kmet, stremi, da najde vsa sredstva, s katerimi si skuša zagotoviti čim večjo dobičkanost svojega posestva. Drugi, to je ravno kmetijski delavec (viničar, dninar, sezonski delavec in posli), pa je brez lastne grude, se izključno živi od dela svojih rok, je podložnik prvemu (kmetu), je v vsem odvisen le od prvega, žrtvuje vse svoje moči le njemu, pri čemur sebi komaj ohranja le golo in bedno življenje. Položaj kmetijskega delavstva je torej ravno isti in še slabši, kakor je položaj vsega ostalega delavstva. K temu še nima nobenega zakonitega zavarovanja in zaščite (razen viničarji svoj viničarski, posli pa svoj poselski red), da lahko z njim postopa vsak po svoji volji.

Po izrazito proletarskem značaju in položaju spada kmetijski delavski stan brezpogojno v celoto vseh delavskih stanov. Če ne poznamo dveh različnih pojmov in izrazov o delu, kot največji človeški produktivni sili in gospodarski vrednoti, ravno tako je nesmiselno delavske stanove deliti na dva dela, večvrednih in manjvrednih. Kdor bi se postavil na podobno stališče, tistega pač ne vodijo pravi, ampak čisto osebni, neodkriti in zato celotnemu delavstvu škodljivi nameni. Vsak, kdor se preživlja z delom svojih rok, je brezpogojno delavec, zato pa mora pripadati v skupno delavsko celoto in zato tudi pod skupen delavski forum - delavsko zbornico. S tem, da bi se pritegnilo k delavskim zbornicam še vse kmetijsko delavstvo, s tem šele bi delavske zbornice postale popolne predstavnice vsega delavstva, bi bile to, kar še danes niso. Kompetenca delavskih zbornic bi se tako povečala in vpliv takih zbornic bi segel v najširše plasti in do vseh potankostih vsega našega gospodarskega, socialnega in kulturnega narodovega življenja. Od takih zbornic bi moglo delavstvo še več pričakovati. Vsa delavska vprašanja, tudi kmetijskega delavstva, so organsko medsebojno tako tesno vezana, da se mora vsako v poštev prihajajoče vprašanje delavskega značaja vedno smatrati za za-

ta agitacija le tedaj uspešna, če je vojena z veliko ljubeznijo in še z večjo doslednostjo. Danes tega ni. Ko bi to bilo, bi ne iskali katoličani zaslonbe v strankah in v zvezah, kamor ne spadajo. Vse to pomeni idejno nazadovanje. Pomeni, da nismo kos razmeram. Pomeni, da smo slabši kljub temu, da je naša stavba zidana na skali.

Ravno v tem kaosu, v tej zmedeni prepadi med teorijo in prakso je silno važno, da se združijo vsi tisti elementi, ki hočejo svoje življenje usmeriti strogo in dosledno po evangeliju, v enotno fronto in se udeleževati v fronti proletarcev z ramo ob rami, dokler se ne bodo družabne in gospodarske razmere preobrnilo v njihovo korist. To je najpozitivnejše dejanje, ki ga moremo napraviti v sedanjih dobi in v sedanjih razmerah. Ali smo sposobni tega? Od tega zavis, če bomo odšli Mane - Tekel - Fares, - katere besede Bog že od vojne sem piše na raze načine in v raznih oblikah. Bojim se, da ne bomo tega razumeli in doumeli.

devo skupne delavske celote in zato za zadevo skupne delavske zbornice. Edini in merodajni forum tudi za kmetijskega delavca naj postane delavska zbornica. Delavec, pa bodisi kjerkoli, je vedno delavec, ki spada k skupnosti delovnega ljudstva in zato tudi k istim skupnim delavskim ustanovam. Današnje neuvaževanje kmetijskega delavstva in njegova izločitev, oziroma nezanimanje zanj od strani delavskih zbornic, kamor ta delavec po svoji naravni pravici spada v pristojnost, je smatrati kot silno krivično, kot ponižujoče za kmetijski delavski stan, kot preozko poznanje splošnih delavskih problemov, kar pa nam vsem skupaj v naši kruhoborbi neizmerno škoduje.

Kaj pravi zveza
industrijcev v Zagrebu

Pred časom se je vršil v Zagrebu občini zbor pokrajinske zveze industrijcev, kateri načeluje znani veleindustrijalec g. V. Arko iz Zagreba. Ob tej priliki je imel velik govor o gospodarstvu s posebnim oziranjem na našo državo. Iz tega njegovega govora posnemamo par stvari, ki tudi za nas niso brez pomena.

Gosp. Arko je poudaril: Za ozdravitev gospodarskih kriz v poljedelstvu in industriji, kakor v vseh drugih gospodarskih panogah je nujno potreben enoten gospodarski program za celo državo. Uspešni razvoj kmetijstva in industrije ter gospodarski napredek sploh je mogoč le, če se med posameznimi gospodarskimi panogami ne križajo interesi.

Zato je dolžnost vseh industrijalcev, da delujejo na čim tesnejše sodelovanje med njimi in delavci, med poljedelstvom in kapitalom. Oni so poklicani, da postavijo ravnatežje med interesi delavcev in kapitalistov, ker samo v tem pravičnem sporazumu leži sigurnost za dobro bodočnost in mir vseh narodov.

Treba je dalje vedeti, da so industrijalci organizatorji, a industrije organizacije ter nikakor ni mogoče uspešno delo, če se interesi križajo. Zato mora biti želja nas vseh, da se odnošaji med industrijalci in delavci tako urede, da bodo ne samo znosljivi, ampak tudi pravični in prijateljski. Izdela naj se gospodarski program, ker le tako bo mogoče izvesti ne samo racionalizacije, ampak tudi preorientacijo mnogih podjetij, katera danes radi povojnih gospodarskih razmer sploh ne delujejo. Delati je treba na tem, da vse že obstoječe investicije prinašajo svoj dohodek ter da razpoložljivi kapital uporabimo za ono gospodarsko delo, katero bomo po izdelanem gospodarskem programu smatrali za koristno in potrebno. Dober gospodarski program in umna štednja je svetla zvezda, za katero mora iti gospodarska politika naše države, ako želimo dobro svojemu narodu.

Delavski tabor
v Bohinjski Bistrici
2. avgusta

Amerika. Proračun Sev. Amerike izkazuje deficita 903 milijone dolarjev, do čim je znašal preteklo leto prebitok 184 milijonov dolarjev.

Svetovna produkcija pada. Industrijska produkcija v večina deželah stalno pada. V aprilu 1931 je bilo nazadovanje sledeče:

Nemčija za 32%; Poljska za 32%; Kanada za 30%; Združene države Amerike za 29%; Vel. Britanija za 26%; Finska za 23%; Švedska za 21%; Francija za 9%. Samo Rusija zavzema zaradi izvajanja petletnega načrta izjemno stališče.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Kovinarji

Gustanj. Človek bi ne verjel, da se morejo goditi take reči v podjetju, ki je bilo dosedaj eno najboljših.

Pred kratkim je bil kaznovan delavec z večjo vsoto denarja, ki ni zakrivil drugega, kakor da je delal natančno po navodilih mojstra. Čudna doslednost!

Vojna vdova brez penzije zasluži nekatere dni komaj 6 Din na dan. Tudi po zaslugi mojstra.

Sploh se je v tukajšnji tovarni veliko izpremenilo. Upamo, da bodo te izpremembe odprle oči vsem delavcem, da je le organizacija tista sila, ki more biti kos vsem takim razmeram.

Sploh se pa maščuje kratkovidnost nad vsem delavstvom naših socialdemokratov, ko so razbili enoten nastop vsega delavstva pri pogajanjih za sklenitev nove pogodbe.

Najbolj ogabno pa je, da skušajo sedaj zvrtniti neuspeh na našo organizacijo, četudi niso ona sama niti naši zaupniki direktno sodelovali pri pogajanjih, ker jim je bilo preprečeno. Sodrugi Vrankar že ve zakaj. Najbolj žalostno pa je, da grede tudi nekateri naši tovariši na take limanice. Tovariši. ta pot ni prava. Strnimo se na složno delo in pokazimo delavstvu, kje so njegovi resnični škodljivci.

Končno opozarjamo tovariše radi reda, da plačujejo članarino sedanjemu blagajniku tovarišu Alojziju Mager in da se oblačajo v vseh organizacijskih zadevah na tovariša tajnika Franca Kokal-a in pa na predsednika.

Viničarji

Borba za pravice po viničarskem redu.

V vseh službenih odnošajih med viničarjem in vinogradnikom je merodajen »Viničarski red«, katerega naj samo v gotovih podrobnostih še dopolni medsebojna pogodba. Pogodba, ki bi nasprotovala določbam viničarskega reda, je neveljavna, predvsem kar se tiče viničarskih pravic in gospodarjevih dolžnosti. Kakor se pri drugih delavskih stanovih zaščitna zakonodaja od strani delodajalcev povsod krši in prezira, tako je pri nas z viničarskim redom. Viničar samo robotaj in molči, imej samo dolžnost službe in dela, pravic pa nobenih. Zato smo prisiljeni se organizirati in se po svoji strokovni organizaciji boriti, kar je našega in zaslužnega. S ponosom lahko beležimo vedno več uspehov, ki jih po krivici trpe viničarji, člani naše »Strokovne zveze viničarjev«. Samo v zadnjem času sem imamo več zelo tehtnih slučajev, iz katerih imamo jasno sliko, kako se z viničarji tu in tam postopa, kolike važnosti je za nas viničarski red, predvsem pa strokovna organizacija. Tajništvo zveze je storilo več posredovanj v pritožbah viničarjev proti svojim gospodarjem.

1. Tov. Levanič Franc, viničar na Brestenici, član mariborske skupine, se pritoži, da mu je njegov gospodar v letu 1931 pri vsakem delavcu dnevno odtegnil plačo 2 Din. Pogojen je za moško osebo 12 Din plače dnevno, za žensko pa 10 Din. Letos pa mu je kar na tihem, ne da bi mu prej povedal, plačo odtegnil. V tem slučaju bi moral gospodar odtegnjeni znesek vseh »tabrhov« (težakov) viničarju doplačati, ker § 7. viničarskega reda pravi, da se med viničarskim letom pogodba v škodo viničarja ne more spreminjati. Dotični gospodar bi tedaj svojega viničarja o znižanju plače moral obvestiti le v času med 1. do 15. avgusta 1930. Ker tedaj viničar lahko odpove službo, če mu postanejo pogoji nesprejemljivi. Nikakor pa ne, kadar bi si to gospodar zmislil!

2. Vršič Mihael, član mariborske skupine, je naznanil, da je pogojen z gospodarjem, da mu da ves čas eno molžno kravo. Gospodar

pa se pogodbe ni držal in tako krave ni dal. Sedaj bo šla zadeva v razpravo. Viničarju gre že sedaj odškodnina za mleko od dne 14. novembra 1930 pa do 15. julija 1931 v vsoti Din 2916. Računano 6 litrov mleka dnevno, da količino 1458 litrov. Tako bo viničar svoje dobil, ker je on svoje dolžnosti napram gospodarju storil, dočim mu ta pogojenih pravic ni priznal.

3. Veronik Franc, član skupine Zg. Hoče, zahteva, da mu njegov gospodar da zraven sobe, še tudi kuhinjo in shrambo. Pri zgradbi nove ceste iz Hoč na Pohorje bi se morala podreti pri zidani njegovega gospodarja ena črešnja in nekaj za okras nasajenih smrekic. Mesto tega pa je gospodar raje dovolil podreti viničarju. Po viničarskem redu mora viničar imeti sobo, kuhinjo in shrambo.

4. Kranjc Ciril je moral vložiti tožbo, ker mu njegov prejšnji gospodar še iz leta 1930 ni hotel plačati 35 dni dela. Dolguje mu za odtegnjeno mleko Din 1842 in Din 30, katere je izdal viničar za ključavnico na vratih viničarije.

5. Hvalec Marija, članica skupine Sv. Barbara v Halozah, je zahtevala razpravo pred viničarsko komisijo, ker ji je gospodar Arbeiter hotel vzeti vse letošnje pridelke, pšenico, koruzo, krompir, ližol, korenje itd. Tudi je viničarko prisilil, da se je med letom morala izseliti. Tak položaj je nastal radi tega, ker je Arbeiter kupil to viničarsko posestvo letos aprila in je bil mnenja, da je potem tudi viničarkino premoženje, kakor posestvo na deputatni zemlji, njegova last. Komisija se je vršila 11. julija in je bila razprava radi trdovratnega posestnikovega stališča zelo burna. Zastopnik viničarke je bil tajnik zveze tov. P. Rozman. Navzoča sta bila tudi odbornika skupine tov. Zavec Franc in Voglar Andrej. Dosegel se je sporazum, da vzame viničarka vso pšenico, tako zrnje kot slamo, dobi polovico koruze, krompirja, ker je isto posestnik Arbeiter sam okopal in ker so govorili neki gotovi razlogi v viničarkino krivdo. Viničarka dobi polovico pridelka od fižola, buč in korenja, vzame pa ves pridelok kihre in graha. Razdelitev se izvrši, ko bodo pridelki zreli za spraviljanje. K razdelitvi bodo poklicali enega odbornika skupine, da bo vse v redu. G. Arbeiter se zaveže, da bo pustil M. Hlavec mirno vzeti njene pridelke, brez kričanja in prepira. O tem se je takoj napravil zapisnik in sklep komisije ima sodno veljavnost. Kdo bi se potegnil za to neboljeno staro viničarsko ženo, kateri so že vsi vsak uspeh za izgubljene pravice odrekli? Kdo bi ji priložil njen živček brez zimo, da ni bilo »Strokovne zveze viničarjev«? Torej ni tukaj bil samo uspeh za zmago pravice in viničarskega reda, ampak bil je tudi uspeh dejanske ljubezni do bližnjega, katero moremo najlepše vršiti po strokovni organizaciji s tem, da se žrtvujemo kakor bratje in tovariši eden za drugega in če treba, tudi zanj trpimo, samo da mu olajšamo težave in gorje.

Posmrtninski sklad. Kateri ste dobili polnočnice, pošljite denar takoj, ker od dneva vplačila se šteje dan pristopa. Odborniki skupin uredite, da bo vsaka družina v novem posmrtn. skladu, da more dobiti podpore 2000 Din.

Pismene pogodbe. Kdor bo letos menjal službo, naj sigurno poskrbi, da bo imel pismeno pogodbo od bodočega gospodarja pred vselitvijo. Tako naroča previdnost in viničarski red, da pozneje ne more biti preprirov in ne nesporezav.

Pozor na položnice!

Naroči „Ogenj“!

lizem in krščanstvo. Zalibog prevladuje pa še splošno mnenje, da je kapitalizem sam na sebi nekaj dobrega, neoporečnega, brezhibnega, da se moramo le ogibati in zavreči izrodke, zlorabe in izpridenja, v splošnem da pa je blagoslov za človeštvo. Liberalna znanost, pri kateri studira krščanska mladina, je dosegla, da preziramo lastno krščansko znanost starodavnosti, da jo omalovažujemo in slabo poznamo. Trditev, da je kapitalizem sam na sebi dober, je ravno tako nerazumljiva, kakor trditev, da sta suženjstvo in nevoljništvo (nesvobodno podložništvo) sama na sebi nekaj dobrega, le izrastki in zlorabe da so graje vredne. V tem ima pa materialist Karl Marks vendar veliko finjši, pravilnejši, bolj krščanski in pravni čut. Kljub vseh muji, da bi pustil pri vseh gospodarskih preudarjanjih etiko in pravo ob strani, se mu tako malo posreči, da pride pri njem vedno zopet opravičena pravna ogorčenost do izraza in da se pojavi neprikrito njegov užaljeni pravni čut deloma med vrsticami deloma pa popolnoma odkrito. V svojem življenju in v svojem znanstvenem delu je Marks največji idealist, ako izzamemo popolnoma malenkostna zdrknjenja s tira, ki imajo svojo podlago v njegovem teoretičnem materializmu. To je bilo sicer nedosledno, toda skoraj vsi ljudje brez izjeme so nedosledni. Iz napačnih principov ne izvajajo hvala Bogu konsekvenc.

Razno

Kočevoje. Dobro uspeli shod, ki ga je za skupino delavstva »Tekstilce« obdržal nedeljo 14 dni tov. France Zužek iz Ljubljane, je, kakor je razvidno iz »Dela«, od 18. jul. 1931, vznemiril gospodo krog »Narodno strokovne zveze«, delavskega priveska bivše Samostojne demokratske stranke, ki se gre samo malo delavske strokovne organizacije, zaradi česar jo doma in v svetu imenujejo žolto organizacijo. Dopisun v »Delu« dokazuje, da na shodu samem ni bil, sicer bi vedel, da je shod izvrstno uspel, zlasti pa, da JSZ svojo skupino že ima in se ne pripravljala šele na ustanovitev. Iz govornikov izvajanj bi bil razvidel, da kršč. socialisti delavstvu ne obljubljamo raja na zemlji, pač pa dokažejo iz načel krščanstva, iz resolucij katoliških shodov, iz papeževih okrožnic in iz znanstvenih izsledkov krščanskih sociologov absolutno upravičenost delavstva za boj proti kapitalizmu v svrhu, da postane delavec enakopraven član človeške družbe. Kdor zanika veljavnost načel krščanskega socializma v vsakdanjem, zlasti pa v gospodarskem življenju, ni niti socialen, niti naroden, še najmanj pa delavski, kajti on delavstvo le zavaja od prave smeri smotrene borbe in je tako v stvari podporni in nosilni steber kapitalizma samega. Delavec, organiziran v »Narodno strokovno zvezo«, je kakor Ribničan, ki visi na vrvi z mosta, pa si vrv prereže iz strahu, da ne bi padel v vodo. Kočevojsko delavstvo pojde v boj v znamenju parol kršč. socializma, zakaj le v teh je zmaga za delavstvo.

Celje. Redni članski sestanki strokovne skupine se bo vršili v nedeljo 26. julija ob 9 dop. v prostorih JSZ v Delavski zbornici. Vsi člani vabljeni! Odbor.

Redni letni občni zbor »Strokovnega društva tobačnih vpokojenk in vpokojencev v Ljubljani«, se bo vršil v sredo 29. julija 1931 ob pol 3 popoldne v prostorih Rokodelskega doma, Komenskega ulica. — Vabimo, da se vsi istega v obilnem številu udeležijo.

Vrhnika. V nedeljo 19. julija t. l. bi se moral vršiti na Vrhniki pri Sv. Trojici delavski tabor. Prišli so delavci in delavke iz vseh krajev Notranjske, da bi manifestirali za našo idejo. Lep dan je vabil vernike, da so se v lepem številu udeležili na prijaznem hribčku nad Vrhniko sv. maše, katero je daroval č. g. Ivan Caserman, ki je imel tudi lep cerkven govor.

Po sv. maši se je zgrnila množica ljudi pred cerkvijo in pričakovalo tabora. Takoj je bilo vse nemirno, in čakali so ljudje, da se tabor otvori. Oglasi se tov. Koprive Matie, tajnik Centrale Krekovih družin in pove, da je bil za ta dan sklican delavski tabor, pa zaenkrat ni bil dovoljen. Zahvalil se je vsem za udeležbo, s katero so pokazali silno moč in voljo do dela za krščanski socialistični pokret. Med navzočnimi so bili ljudje različnih starosti in mišljenj. Tudi nekaj takih je bilo, ki niso bili posebno od nikogar naročeni, pa so imeli svinčnike v rokah in so hoteli pisati, pa ne za kaka poročila v časopisje, saj dnevnikarji nimajo z Vrhnike tako pridnih dopisnikov. Med sv. mašo je lepo prepeval cerkveni moški zbor in je tudi zunaj cerkve zapel dve pesmi, in sicer: »Delavski pozdrav« in »Našo pesem«. Agilnemu moškemu zboru, ki ga tvorijo skoraj sami proletarci, vse priznanje in zahvala za trud in požrtvovalnost.

In iz dobrih principov izvajajo, žal, ravno tako redko konsekvence.

Nihče ne bi smel javno govoriti in pisati o Marksu, kdor ni prestudiral temeljito njegovih del in kdor ne pozna obsežnih življenjepisov od Jona Spargo in Franca Mehring-a ter manjših od Liebknechta (1896), P. Lafargue-a (Neue Zeit 1890, Nr. 1. u. 2), Beer, Wilbrandt in prav posebno tudi globokih spisov dr. Maxa Adler-ja.

Zelo prav pravi Sombart v uvodu k delu »Grundlagen und Kritik des Sozialismus« (1919, S. 11) o Marksovi knjigi, »da je, kakor Platonova knjiga O državi«, »da je sekularno duševno delo, čigar površen študij zahteva najnapetjšega poklicnega dela večih let, v čigar zadnje skrivnosti bo mogoče prodrati najboljši poznavalec šele koncem svojega življenja. Kdor ima talent in dovolj časa na razpolago, naj skuša del svojega življenja posvetiti študiju tega čudovitega dela. Če pa nima talenta in časa, ne more brati originala, ampak k večjemu le predokus, naj se zaveda pomanjkljivosti svojega znanja, naj bo ponižen in naj sklene, da ne bo v prihodnje nič več govoril o rečeh, katerih ne razume.«

Kako velik je predsodek in nevednost v teh stvarih, podajamo zato vsaj en dokaz. V najširših krogih velja kot najbolj dognana resnica domneva, da je bil Karl Marx besen sovražnik in naj-

Krekova mladina

Romanje na Brezje. Za 28. julija t. l. določeno romanje krščanskih socialistov na Brezje je odpadlo radi vseslovenskega romanja dne 26. julija t. l., ki ga priredi Katoliška akcija.

Izlet na Martuljek. Družinam priporočamo, da napravijo 26. julija t. l. izlet na Martuljek, kjer je naša prva borčevska kolonija. Ako uredite tako, da se odpeljete iz Ljubljane ob 5.21 in se vračate v Ljubljano ob 22.10, imate polovično vožnjo. Vožni listek si kupite do postaje Gozd-Martuljek.

Priznanje. Družinam: Zagorje ob Savi, Hrastnik, Trbovlje, Hudajama in Celje izreka Centrala posebno priznanje in pohvalo, da so se v tako lepem številu udeležile tabora pri Sv. Jedrti. Tako revni, kakor so danes rudarji, ni nihče. In vendar so šli ure in ure daleč na tabor; in sicer pes, ker niso imeli denarja za vlak. Zgled so nam! Cast, komur čast!

Se kaj pripravljate na izlet, ki se bo vršil na Koroško od 14. do 15. avgusta t. l. Prejeli ste dve okrožnici? Koliko se Vas bo izleta udeležilo? Prijave se sprejemajo samo do 28. julija. Potrebni so potni listi. Stroški znašajo Din 200. Prosimo vsaj odgovore! Zivi borba!

»Ogenj«. Vsled tehničnih ovir bo moral iziti »Ogenj« šele 25. t. m., in sicer 7. in 8. številka skupaj. Prosimo, da čitatelji in člani vzamejo to na znanje.

Jesenice. V nedeljo, dne 28. junija je priredila naša družina s strokovno skupino kovinarjev JSZ Jesenice družinski večer s prav zanimivim in dobrim sporedom. Udeležba ni bila povsem tako odlična (posebno starejši so se slabo odrezali) kot bi bilo želeli, — a niž zato — pokazali smo pa, da hočemo živeti. — Poagitali smo za čim večjo udeležbo na našem taboru v Ovišah, kateri se je vršil 5. julija, nato za kolonijo v Martuljku, za naše organizacije itd. Na sporedu je bilo tudi več zanimivih, visoko kulturnih poučnih filmov: »V kraljestvu premoaga«, »Od tobakovega lista do cigarete«, »Boj med gadom in ježem«, posebno nas je pa zanimal film naših Borcev, katerega so si sami izdelali. Pri vsakem filmu bi bilo pač potrebno včasih malo več pojasnjevanja ali bolje: potrebno bi bilo krajše predavanje o tem, kar kaže film in pri tem pokazati in povedati, kako je pa s takimi stvarmi pri nas doma. S tem bi postal film veliko boljši in zanimivejši. Z vrsto takih družinskih (družinskih) večerov in filmskih predavanj bi družina že stvorila nekako delavsko ljudsko višjo šolo, ki bi bila za naš kraj in za naše organizacije velikega pomena. Seveda predavanje ni bi smeli obiskovati zgolj za zabavo, ampak predvsem za zanimanjem. Takí dobro pripravljene večeri so tudi uspešna propaganda za družino, kjer pritegnejo v naš krog predvsem mlajše fante. Povedati pa moramo ob vsaki taki priliki: Kaj smo in kaj hočemo. — Film smo predvajali z malim priložnim in izredno praktičnem in dobrim aparatom, znamke »Bolex«, katerega smo na prošnjo dobili s filmi in operaterjem »na posodo« od centrale. — Numeravamo prirediti še več podobnih večerov in vabimo vse Krekovec in tovariše od strokovne skupine, da se jih udeležujejo in zanje tudi agitirajo. Zivi borba!

Specialist
za zobne in ustne bolezni
dr. France Logar
Sv. Petra c. 14, Ljubljana
ne ordinira
od 27. julija do 24. avgusta

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Po več kot petdesetletnem vestnem in temeljitem študiju v teh vprašanih sem prišel do istega prepričanja kakor imenovani Američan in morem vsak njegov stavek brezpogojno podpisati.

Tisti, ki zatrjujejo s krepkim poudarkom v besedi in pisavi, da je najspodobnejši socialistični teoretiker in dolgoletni tovariš ustanovitelj naših »znanstvenega« socializma slednjega razkrinkal, da je Bernstein celo vrsto Marksovih dogem zavrnil in uničil, nimajo pojma, kako dajejo samim sebi spričevalo duševnega uboštva. Sodba potomcev, že naslednjih desetletij se bo drugače glasila kakor pa to tako glasno, popolnoma neopravičeno odrekanje od strani ljudi, ki ne dosegajo Marksu niti do kolena.

Od 9. novembra 1918 sem moremo znanovati izjave, ki dokazujejo boljše spoznavanje, tako priznanje: Kapitalizem in krščanstvo sta si nasprotna kakor ogenj in voda. Polagoma obnema prejšnja trditev, da stojita v takem razmerju socia-

gorenejši nasprotnik vsake religije, prav posebno pa krščanske. Nič pa ne more biti bolj brez podlage in bolj neopravičeno, kakor to splošno mnenje. Ravno na podlagi svojega »materialističnega svetovnega zgodovinskega naziranja« ni mogel biti Marx sovražnik in nasprotnik religije, četudi se iz nevednosti ravno na to sklicujejo, in ni bil, četudi je nekoč zagrešil zbadljiv vic in besedo, ki je zvenela za verno uho frivolno, da celo blasfemistično. Cisto prav pravi Sparger, da je obtožba verskega sovražstva »nespametna domneva«, zlasti pa »rimsko-katoliških avtorjev.« Liberalci seveda ne dvigajo take obtožbe, ker mislijo o religiji in krščanstvu velikokrat manj dobro kakor Marx. Popolnoma odgovarja resnici trditev Spargo-ta, ko piše: Marx je bil brez dvoma ateist; toda »poklicne ateiste« je zaničeval in nič bolj ne nasprotuje resnici, kakor če ga hoče kdo naslikati kot fanatičnega nasprotnika religije. Dejansko je bil povsem tolerant napram verskim izpovedanjem in mnenjem drugih. S svojimi obiskovalci je zelo rad razpravljaj o tem predmetu in ni nikoli zatajeval svoje simpatije za velike etične principe, ki jih imajo vse veroizpovedi... Marx je bil idealist, popolnoma različen od »grobega in nizkotnega« materialista, za kakoršnega ga često slikajo. (Dalje.)

Doma in po svetu

Med Jugoslavijo in Avstrijo je bila sklenjena te dni nova trgovinska pogodba. Stara je 15. julija potekla.

Novo službeno pragmatiko dobijo občinski uradniki mesta Ljubljane. Občinski svet jo je že sprejel na zadnji seji. Plače se bodo nekaterim uradnikom celo znatno znižale, zlasti tistim, ki imajo številno družino. V tem oziru je nova pragmatika krivična.

Novo zavetišče za onemogle bo zgradila ljubljanska občina. Prostora bo v njem za 300 ljudi.

Letos poteče 100 let, ko se je rodil v Velikih Laščah na Dolenjskem pisatelj in pesnik France Levstik. Bil je tudi politik in menda prvi organizator našega delavstva (grafičarjev), in idejni voditelj tedanje slovenske pisateljske generacije. Moremo ga šteti med največje slovenske može.

Pekleni stroj so našli v cerkvi sv. Petra v Rimu. Položen je bil tako, da bi se ob eksploziji veličastna kupola največje cerkve na svetu prav gotovo spremenila v prah in pepel.

Mussolini je na seji vodstva fašistične stranke odgovoril na papežovo okrožnico z novimi grožnjami. Ponovno je odklonil vpliv cerkve na vzgojo mladine, ki da mora biti izključno fašistična. Napovedal je mobilizacijo vseh fašističnih bojnih oddelkov.

Nemčija je zopet kot pred znano inflacijo brez denarja. Amerika je kot upnica pritiskala na Francijo in ostale države, da so se za eno leto odpovedale vojni odškodnini. Nemčija že obroka, ki je zapadel 15. julija, ni več plačala. Kljub temu ji je nenadoma zmanjkalo denarja. Denarne zavode in borze so na ukaz za več dni zaprli. Vlada prosi za posojilo v znesku več milijard mark, češ, da bi sicer morala država v konkurz. Francija se upira in stavlja finančne in politične pogoje. Na povabilo francoske vlade sta prišla v Pariz kancler Brüning in zunanji minister Curtius. Dva dni so se razgovarjali, stvarnega pa niso nič sklenili. Francozi imajo v rokah denar, Nemci pa politično inicijativo. Celotno vprašanje naj reši konferenca v Londonu, ki se vrši te dni in se je udeležujejo vse evropske države pa tudi Amerika in Japonska.

Španska ustavodajna skupščina je izvolila na prvi seji za svojega predsednika socialista prof. Besteiro. Vlado sestavljajo socialisti in republikanci. Socialisti bi bili rajši v opoziciji. V mnogih industrijskih mestih delavci stavkajo. Med delavstvom se močno širi komunizem.

V Indiji so še vedno znatni nemiri. Ljudstvo se upira proti prevelikim davkom. V kratkem času se bo vršila v Londonu nova konferenca o Indiji. Prišel bo tudi Gandhi. Na vprašanje, če bo vzela seboj kaj svetovalec, je odgovoril Gandhi, da je njegov svetovalec Bog.

POLOŽNICE

prilagamo tej številki osem onim naročnikom, ki dolgujejo naročnino, ali jim v kratkem poteče. Prosim o vse, da se jih poslužijo in pošljejo naročnino vsaj za četrto leto, t. j. 15 Din. — Ako bi kdo po pomoti prejel položnico, naj jo shrani ali pa odda kakemu prijatelju, da se on naroči na list.

Razprava o novi mezdi v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe

V torek 21. t. m. ob pol 11 so se sestali na ravnateljstvu TPD zastopniki družbe in rudarskega delavstva k razpravi o novi mezdi tarifi v rudnikih TPD. Razpravi je prisostvoval tudi gospod rudarski glavar dvorni svetnik Stergar. Na razpravi je obrazložil uvodoma gospod generalni ravnatelj Rihard Skubec, da sili težka kriza tudi Trboveljsko družbo revidirati obstoječe mezdne tarife. To revizijo utemeljuje družba s tem, da so padle cene življenjskih potrebščin za 15 do 20% in da je padla oddaja premoga od 1,900.000 na 1,200.000 ton na leto, kar je produkcijo zelo podražilo. Iz vseh teh razlogov je družba prisiljena povsod štediti in mora poseči tudi po delavskih plačah, ki znašajo v rudnikih TPD 53.— Din na šiht, medtem ko znašajo v državnih rudnikih le 45.— Din na šiht.

Družba namerava znižati delavske minimalne plače za 7%. Pri akordih misli znižati predvsem premije. Premije se bodo znižale bolj tam, kjer so sedaj visoke. Tam jih mislijo znižati za 50%. Osnovne akordne postavke so se znižale za posamezne rudnike različno. Znižanje se giblje po rudnikih od 25 do 12%. Delavski zastopniki so izjavili, da morejo vzeti predloge družbe za enkrat samo na znanje, ker morajo o njih delavstvo šele obvestiti, zlasti morajo pregledati nove akordne tarife lokalni rudarski zaupniki in delavstvo.

V načelni diskuziji so ugotovili delavski zastopniki, da je sicer res, da so zadnji čas cene življenjskih potrebščin padle in da je plača na šiht v rudniku TPD nekaj višja nego v državnih rudnikih. Res pa je tudi, da je obremenitev tone premoga z mezdami zadnjega leta mnogo bolj padla kakor obremenitev z drugimi izdatki in tudi bolj nego so padale cene premoga. Zato je treba začeti s štednjo druge, kakor pri mezdah. Res je tudi, da proti plačam v državnih rudnikih ni takih pritožb, kakor v rudnikih TPD, ker tam ni premijskega sistema in vsled česar so tam plače mnogo enakomernejše kakor v rudnikih TPD. Razen tega so faktični mesečni zaslužki tam večji, ker se manj praznuje. Končno ima delavstvo v državnih rudnikih razne druge ugodnosti kakor n. pr. plačane dopuste itd. Tisti, ki delajo na urno mezdo, zaslužijo v rudnikih TPD pri sedanjem praznovanju v rudnikih na mesec komaj 350 do 750 Din. Od tega je treba odbiti še 100 do 120 Din za razne odbitke. Na znižanje teh in takih zaslužkov delavskim zastopnikom pod nobenim pogojem ni mogoče pristati, zato je bistven pogoj za uspeh nadaljnjih pogajanj, da ostanejo vsaj minimalne mezde nedotaknjene. Tudi osnovne akordne mezde se se po višale napram predvojnimi postavkam le v razmerju 1 K proti 7 Din. To je daleč pod sedanjo draginjsko relacijo. Tudi znižanje teh postavk ni utemeljeno. Res je, da izda družba skoraj toliko kot za osnovne akorde za tako zvane premije za večjo storitev. Ni pa pravilen mezdni sistem, ki daje skoraj polovico akordnega zaslužka v obliki premij.

Po diskuziji o nekaterih detajlnih predlogih k mezdi pogodbi je bila razprava prekinjena in se bo nadaljevala v ponedeljek, dne 27. t. m.

Socialna in gospodarska politika

Novi minister za socialno politiko dr. Kostrenčič je podal v belgrajski »Pravici« o svojem programu sledečo izjavo: »... da je splošna želja gospodarskih krogov kakor tudi delavskih predstavnikov, da se čimprej likvidira sedanje stanje (t. j. s komisarijatom v delavskem zavarovanju) in da se vrne tem ustanovam potrebna avtonomija... Celoten program socialnega zavarovanja se bo izvedel v sporazumu s predstavniki gospodarstva in delavstva. Tako se bodo izvršile v zakonodaji one izpremembe, ki bodo najbolj dobrodošle z ozirom na razmere pri nas in v ostalem svetu in ki bodo zadovoljile interese gospodarstva, delavstva in interes države.«

Malo pred demisijo prejšnjega soc. pol. ministra je bil penzioniran glavni ravnatelj SUOR-a Glaser Milan in imenovan za novega ravnatelja Slovenec dr. Arzelin. Po imenovanju dr. Kostrenčiča ministrom je bil imenovan za novega komisarja SUOR-a tajnik zagrebške Zveze industrijev Bauer Marko, Glaser Milan reaktiviran, novi ravnatelj dr. Arzelin pa upokojen. Bojimo se, da znači imenovanje g. Bauera za komisarja za delavstvo v pogledu novega ZZD minus. Upokojen je tudi namestnik generalnega generalnega ravnatelja Glumac. Delavstvo pričakuje čimprejšnjo upostavo zavarovalnih samouprav. Pri tem seveda ne popuščamo od stare zahteve, da more imeti v delavski zavarovalni instituciji glavno besedo delavsko predstavništvo. Prejšnji komisar SUOR-a Odič je pričel razpuščati male in po večini neaktivne OUZD in jih priključevati večjim. Od nekdanj obstoječih 24 OUZD, jih imamo danes le že 13. Če pa bo šlo po dosedanji smeri, jih bomo imeli kmalu le 9, kolikor je tudi banovin.

K današnjemu reševanju nemške drž. krize prinaša glasilo krščanskih kovinarjev sličico, kako proletarci z zadnjimi močmi potiskajo težak vlak v breg s podnapisom: »Prosimo, da 1. in 2. razred

Majdica pere za svoje punčke.

Mala Majdica je svojim punčkam dobra mamica. Ona skrbi za to, da so vse njihove oblečke vedno vzorno čiste. Enkrat na teden ima veliko pranje. Seveda jemlje za to samo Schichtov Radion. Ona je že pri svoji mami videla, da postane s Schichtovim Radionom oprano perilo belo kot sneg in da se pere hitro in lahko, kajti

**SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARUJE PERILO
ZAJAMČENO BREZ KLORA**

obsedi, 3. razred pa naj izstopi in pomaga porivati!« Ne velja le za Nemčijo. Tretji razred in 4. stan mora vedno prinašati žrtve, ki so jih drugi oproščeni...

Nedeljski počitek. Delavske organizacij in delavske zbornice vedno poudar-

jajo, da se mora dosledno izvajati nedeljski počitek. Neprijetno smo pa bili presenečeni abonenti javne kuhinje v Delavski zbornici, ko smo videli, da je zadnja nedeljo delal del delavcev pri adaptaciji kuhinje s polno paro.

Centr. tajništvo delavskih zbornic in delavski položaj

(Dalje.)

Delo ob nedeljah.

Nekatera podjetja stojijo na stališču, da ne spadajo privatni nameščenci, četudi so zaposleni v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev, pod določila tega zakona niti v pogledu delovnega časa, niti v pogledu plačevanja nadur, niti v pogledu nedeljskega počitka. Delavske zbornice so mnenja, da morajo veljati določila zakona v zaščiti delavcev za delavce in nameščence ne glede na njihov položaj v službi.

Kuluk.

Ugotovljeno je, da postopajo samoupravne oblasti pri odrejevanju in pobiranju kuluka neenako napram tistim, ki imajo dohodek samo od osebnega dela, in napram tistim, ki imajo dohodek iz svoje imovine. Osnovna podlaga za določitev kuluka pri privatnih nameščenih in delavcih je uslužbenški davek, dočim plačujejo delodajalci kuluk edino na podlagi neposrednega davka, ne pa tudi od doklad. Posledica tega je, da so nameščenci in delavci višje obdajeni nego podjetniki. Pa tudi odredbe davčnega zakona se ne vpoštevajo. Ta zakon določa, da ne plačajo doklade, torej tudi kuluka ne, tiste osebe, čijih mesečni dohodki so izpod 4000 Din. Tudi stopnja obdajenja pri kuluku je preostra. Tako mora n. pr. delavec, ki zasluži letno 8400 Din, ali mesečno 700 Din plačati letno kuluk 960 Din ali 80 Din mesečno. V največjih slučajih se pobira kuluk za celo leto naenkrat. Delavske zbornice apelirajo, da se ti nedostatki odpravijo.

Delovanje delavskih strokovnih organizacij.

So slučaji, ki dokazujejo, da se težko ovira svobodno delovanje delavskih strokovnih organizacij in izvoljenih obratnih zaupnikov.

Izvoljene obratne zaupnike morajo potrditi Inspekcije dela. Ponekod so potrjevale zaupnike zelo počasi, med

tem pa so podjetniki delavce, ki so bili izvoljeni za zaupnike, odpustili.

Kar se tiče delavskih strokovnih organizacij, je odbor ugotovil, da se ne potrjujejo pravila. Dokler pa niso pravila odobrena, ne morejo priti s poslovanjem strokovne organizacije. Tega gotovo ne zaslužijo, saj je dokazana njihova zasluga pri kulturnem, materialnem in moralnem dvigu delavskega razreda.

Reorganizacija delavskih socialno-političnih ustanov.

Z ozirom na to, da so razne delavske socialno-politične ustanove potrebne notranje reorganizacije, zahtevajo delavske zbornice, da se ukinijo komisarijati v vseh ustanovah za zavarovanje delavcev in da se vpostavi redno zakonito stanje na samoupravni podlagi; da se spravi teritorialni obseg delavskih zbornic po možnosti v sklad z administrativno razdelitvijo države; da se izvrše volitve v delavske zbornice; da se ugotovi potom medsebojnih razgovorov sedanji položaj in delovanje borz dela in da se ugotove smernice reorganizacije borz dela. Predvsem bi bilo pa potrebno zvišati podpore brezposelnim.

Obrtni zakon.

Ob priliki izgotovitve obrtnega zakona se izjavljajo delavske zbornice proti intencijam, da se izločijo iz tega zakona vse določbe o zaščiti delavcev in nameščenec, češ da se bodo izdale kot samostojni zakon. Nevarnost je namreč, da bi nastopili v dobi, ko bi bil potrjen novi zakon, pa dokler bi bil izdan poseben zakon, ki bi obsegal vse delavsko pravo, mnogobrojni spori in nerednosti zaradi nedostatkov važnih predpisov iz procesnega in materialnega prava. Iz tega razloga so delavske zbornice za to, da ostanejo odredbe v pogledu zaščite delavcev in nameščenec, obrtnega šolstva in obrtnega sodstva v osnutku obrtnega zakona.

Varstvo brezposelnih v Nemčiji

Nositelji varstva brezposelnih

Glavni nositelj tega varstva, t. j. preiskrbe brezposelnih v Nemčiji je po postavi od 16. jul. 1927 določena in po nujni odredbi drž. predsednika od 5. jul. 1931 modificirana državna ustanova za posredovanje dela in zavarovanje brezposelnih. Ona ima tudi dolžnost svetovati v vprašanju poklica in posredovati pri učnih mestih.

Krog zavarovancev

V slučaju brezposelnosti je zavarovan, kdor ima pravno podlago po drž. zakonu o brezposelnosti ali po drž. rudarskem zakonu za slučaj bolezni in kdor na podlagi postave o zavarovanju nastavljenec. Potemtakem so splošno vsi delavci in nastavljenici v industriji, poljedelstvu, trgovini in obrti, vajenci in

sluge, moški in ženske zavarovani proti brezposelnosti. Predpostavljeno, da so v rednem delu in — izvzemši vajencev — prejemajo plačo. Število zavarovanih šteje točasno okroglo 12.2 milijona.

Viri za sredstva

Prispevki za zavarovanje brezposelnih znašajo sedaj 6.5 od višine plače. V letu 1930. so ti prispevki znašali 1062 milijonov mark. Plačajo jih delodajalci in delavec vsak polovico. Država je dala v l. 1930. 234 milijonov dodatkov. Preko tega je dala posojila iz drž. institucij v višini 623 milijonov mark.

Višina podpore

Višina podpore za brezposelne se ravnajo po zaslužku in po trajanju (času) dolžnostnega dela. Sta pa dva plačilna razreda z ozirom na zaračunanje podpor.

Kdo ima pravico na doklade?

Razlika je med glavnim prejemalcem podpor (to je tisti, ki je zavarovan) in tistimi sorodniki, ki imajo pravico do doklad. Ti so: žena, sorodniki v ravni vrsti (starši, starši staršev in potomci), če se sami ne morejo vzdrževati, nezakonjski otroci, pozakonjeni otroci, adoptivirani otroci, pastorki, rejenci). Brezposelnost je moral svoje do začetka brezposelnosti popolnoma ali vsaj skoraj po večini podpirati. Brezposelnost pod 21 leti dobivajo podporo samo tedaj, če nimajo pravice do preskrbe od svojih sorodnikov.

Pravica do podpore

Samo tisti ima pravico do podpore brezposelnosti, kdor je dela zmožen (ne invalid), hoče sicer delati, toda je ne-

prostovoljno brezposeln. Kdor se brez pravnega vzroka brani dela, tudi če je izven njegovega kraja bivanja, ne dobi 6 tednov nobene podpore. Isto doleti tistega, ki pusti svoje delo prostovoljno. Kdor je zaradi tuzemskega štrajka ali zaradi izprtja brezposeln, ne dobi za časa štrajka ali izprtja nobene podpore.

Doba čakanja

Samo tisti dobi podporo, kdor izpolni dobo čakanja. Kdor prvič podporo zahteva, mora v zadnjih dveh letih pred brezposelnostjo 52 tednov biti pri kakem delu, ki je zasigurano z zavarovanjem. Za poznejše slučuje je doba izpolnjena, če je v zadnjih 12 mesecih pred brezposelnostjo 26 tednov dokazal delo, zasigurano z zavarovanjem. (D dalje.)

Borčevska kolonija v Martuljku

Borci, odsek Centrale Krekovi družin v Ljubljani, so letos organizirali prvo večjo delavsko počitniško kolonijo v Martuljku. Z nekaj podporami, katerih je bila največja Kat. tiskovnega društva v Ljubljani, ki je plačalo za deset otrok svojih uslužbencev celotno preskrbo, in z malimi prispevki staršev so Borci oskrbeli 75 delavskim otrokom zelo prijetno bivališče na prostem pod šotori.

Radovednost, kako se jim godi, me je gnala preteklo nedeljo, da se prepričam, kase delavska deca počuti v taki koloniji. Ze v vlaku sem naletel na več roditeljev, ki so šli obiskat svoje otroke in z obrazov sem jim čital veliko skrb za svoje malčke. Na Jesenicah so se nam pridružili še drugi tovariši, tako da nas je prišlo okrog 50 v delavsko kolonijo. V živahnem pogovoru o vsem mogočem in tudi o Borcih, Krekovi mladini in Jugoslovanski strokovni zvezi smo končno izstopili na postaji Gozd-Martuljek in jo krenili ob tiru vzdolž Save. Malo pred prihodom v kolonijo smo zagledali bele šotore in srce nam je pričelo biti močnejše, saj smo bili tik pred svidenjem svojih domačih in tovarišev.

Pri vstopu v kolonijo nas je pozdravil veliki ot in nam v kratkih besedah naznačil viso stremeljenja borčevstva in pomen kolonije, lepo v vrsti zbrani kolonisti pa so zapeli borčevsko himno. Po tem pozdravu je bil razhod in ogled tabora.

V ograjenem prostoru stoje postavljeni v lepi vrsti šotori za dečke, na sredi poleg visokega jambora, na katerem visi borčevska počitniška triogelna rdeča zastava s črnim križem po sredi, tli večni ogenj, katerega so zažgali ob prihodu in ga bodo pogasili zopet pri odhodu. Malo od fantovskega taborišča pa stoje šotori za deklice, v istem lepem redu. Pri teh, tik Save pa stoji kuhinja, katero so zgradili z vrečo cementa in potrebnim peskom kolonisti sami. Seveda spada h kuhinji tudi zaloga živeža, katera se nahaja v

posebnem šotoru. Poleg tega stoji šotor za za kuharici, kateri sta kljub temu, da morata kuhati za 75 ljudi, vedno dobro razpoloženi.

V taboru vlada določen dnevni red, kateri je za vsak dan posebej nabit na oglasni deski. Dnevna zaposlitev je posvečena redu v taboru, telesni negi in duševnemu razvedrilu. Po dva sta posebej zaposlena pri čuvanju tabora, eden pa mora stalno skrbeti, da ne ugasne večni ogenj. Prav tako stražijo ponoči v družbi s starejšimi člani in v veliko sramoto si štejejo, ako koga premaga spanec, kajti nevarnost je, da jim bližnji taborjani odnese prapor z jambora. Seveda tudi to se je primerdilo, toda čuječnost drugih je preprečila, da je prapor vkljub spancu tovariša zjutraj še visel na jamboru.

Razpoloženje med taborjani je najboljšje. Polni radosti skačejo otroci okrog tabora in veselo pripovedujejo razne vesele dogodivščine iz tabornega življenja. Navadili so se redu in snagi prav po vojaško. Duša tabora pa je pač p. Frančišek Aško iz Ljubljane, katerega so otroci neverjetno vzljubili. V soboto je žalibog moral odpotovati v Ljubljano in s solznimi očmi so se otroci poslavljali od njega. Z veseljem pa so pripovedovali, da se kmalu zopet vrne.

Stalno imajo taborjani tudi obiske raznih izletnikov v okolici. V nedeljo popoldne se je oglasila gospa češkega vicekonzula v Berlinu, ki se tačas mudi v okolici na letovišču. Ni se mogla načuditi lepi legi tabora, vzornemu redu in snažnosti v taboru. Ko si je enkrat ogledala vse šotore in zvedela za vse podrobnosti o življenju v taboru, se je polna hvale v spremstvu gospe dr. Grebenčeve iz Ljubljane zopet poslovila.

Taborjani uživajo tudi zdravniško oskrbo. V začetku taborjenja se je mudil pri njih dr. Kocjančič, v nedeljo pa je vse pregledal dr. Rakovec. K službi božji hodijo redno v lepem redu v bližnjo majhno cerkvico v vasi

Gozd. V nedeljo, je daroval sv. mašo namesto p. Frančiška g. Demšar, kaplan iz Koroske Bele. Hrane, tečne in zdrave, katero jim pripravljajo poleg skrbnega ekonomata tudi dve kuharici iz bivše akademske menze v ljubljanskem Marijanišču, imajo v izobilju in je lahko dobi vsakdo, kolikor hoče, poleg tega jim je stalno na razpolago zelo tečen kruh.

Nedeljski obiskovalci so dobili vsi hrano v taboru. In tako so sedeli pri kosilu po travi očetje in matere s svojimi otroki v živahnem medsebojnem razgovoru o življenju v domačem krogu in obratno zopet v taboru.

Toda popoldne je hitro minulo. Še enkrat zatrobil lovski rog in vabi k večerji. Ko je bila končana, je prišel čas ločitve, katera je bila vendarle težka, čeprav so bili otroci cel dan polni hvale o lepem življenju v taboru. So pač očetje in matere in od teh je slovo vedno težko. Polni zadovoljnosti in veselja nad lepim in vzornim življenjem v koloniji smo jo mahnilo zopet proti kolodvoru, kamor so nas še spremili nad vse skrbni voditelji kolonije. Še kratko slovo z robcu pri prehodu čez železniški most in vlak je drvel dalje proti Ljubljani...

Prva delavska kolonija poteka v popolno zadovoljstvo prirediteljev, otrok in njih roditeljev. Koliko je bilo tu truda prirediteljev, samo Bog daj, da bi ta trud ne bil zastonj, ampak v veliko duševno in telesno korist vseh taborjanov. S. Z.

To in ono

Poročil se je tovariš Joško Rozman, strokovni tajnik, s tovarišico Danico Stiglič. Poroča je bila dne 19. julija 1931 v Mariboru. Obilo sreče!

Podpisani se iskreno zahvaljujem delavcem in delavkam v papirnici v Medvodah,

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Trziču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna

Cene solidne.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

S pošastjo je hkratu prišel na dvorišče mož v modri bluzi in s steklenko žganja. Imenoval se je »kurjača« in se odlikoval po tem, da je neprestano žvečil čebulo. To je dobro za želodec, je dejal. Ta mož se je izkazal kot junak dneva. Razkoračil se je ob stroju, ga imenoval svojega varovančka in božal rjaste stranice s sivočrno, vozlasto roko. Zvenelo je, kot da bi se drgnila dva strgalnika med seboj. Vsakomur, kdor je prišel zraven, je z mnogimi tujimi besedami pojasnjeval notranjo uredbo »lukmanbile« kot je klical svojega varovanca, samo piti mu je bilo treba dati, sicer je psoval. Če pa je dobil žganja, ki si ga je želel, se je raznežil in trdil, da bi si dal rajši roke in noge odsekati, kakor da bi se ločil od varovanca. Vzljubil ga je kot lastno meso in kri in ga cenil tisočkrat višje kot vse ljudi na svetu.

Meyhöfer je hodil ponosno okrog njega, zakaj tudi ta biser je bil zdaj njegova last in naprej in naprej izjavljal, da se tukaj vidi, kaj pomeni naša kri.

Ko pa je prišel čas, da bi podkurili, ni bilo vedno zvestega moža nikjer mogoče najti. Končno so ga odkrili na seniku, — kjer je spal. Ko so ga vzbudili, je dejal, da je tako ravnanje konjaško in le s težavo so ga pripravili do tega, da je prilezel iz svojega kota.

Kurjenje stroja je bilo nov praznik. Pavel je stal pred kuriščem in z zasanjanimi očmi strmел v žareče žrelo, ki se je zehaje odpiralo, kot da bi hotelo požreti vse, kar je bilo živega. Spomnil se je starega poganskega boga Moloha, o katerem je vedel iz zgodbe in je vsak hip mislil, da vidi, kako se izteza dvoje žarečih rok.

Potem se je iz notranjosti pošasti dvignilo skrivnostno petje, včasih zamolklo kakor šumenje daljnega gozda, včasih nežno in visoko kot angelški glasovi. V odduških je začelo sikati — prameni pare so švigali kvišku — železna lopata je zvenčala in s šumenjem so se pogrezali novi kupi oglja v ogenj. Okrog je bil tak hrušč, da človek ni raz-

mel lastne besede. Kurjač z rdečim nosom je stal kakor kralj, pil iz ozke steklenke in si dal od časa do časa opravka pri odduških, in kričal na glas, poveljniško kakor kak krotilec zveri. In potem se je začelo vrteti veliko kolo — vrr, vrr, vrr — vedno hitreje, vedno hitreje. Nekomu se je zvrtele v glavi od samega gledanja — in potem je počilo — zažvenketalo — zapihalo — veliko kolo je stalo pri miru — za vedno.

V začetku se je kurjač zelo ustil in menil, da bo škoda v pol ure popravljena. Ko je pa po dnevni delu Meyhöfer začel siliti vanj, naj vendar že neha s popravljanjem, je postal osoren in dejal, da ni mogoče na tem starem okostju sploh ničesar več popraviti, da je vprav še dovolj dobro, da ga prodajo smetarju za staro železo.

»Varovanec!« No, za takega varovanca se lepo zahvali. On je vendar še predobro, da bi očeval takemule kupu rje. In pri tem se je izdal: Löb Levy ga je pred tremi dnevi poiskal v beznici in ga vprašal, če bi hotel teden dni živeti kakor gospod Bog na Francoskem; dalje vsa šala pač ne bo trajala. In samo na to zagotovilo je šel sem, ker nasprotuje njegovim načelom, da bi sedel na enem kraju več kakor osem dni.

Nato so ga spodili z dvorišča.

Drugi dan je Meyhöfer poklical iz vasi ključavničarja, da bi si ogledal poškodbo. Ta je spet vrtorepil nekaj dni okrog stroja, jedel in pil za tri in končno izjavil, če zdaj ne bo tekla, mora imeti sam hudič kremplje vmes. Znova so zakurili, a črne Suze niso mogli več obuditi k življenju.

Ko se je proti božiču prikazal na dvorišču Löb Levy, da bi dobil še ostalo žito, ga je Meyhöfer pretepel z njegovim lastnim bičevnikom. Jud je vpil na pomoč in se z največjo naglico odpeljal. A brž na to je prišel sodnijski sluga z velikim, rdeče opečatenim pismom.

Meyhöfer je klel in pil še več kot sicer in konec pesmi je bil tak, da so ga obsojili, da mora povrniti vse stroške in odškodnino za bolečine. Le za las je manjkalo, da se je ognil zaporu.

Od tega dne ni maral črne Suze več imeti pred očmi. Zavlekli so jo v zadnjo lopo in tam je stala v zatišju dolgo let, ne da bi zadel ob njo cigaverkoli pogled.

Samo Pavel je od časa do časa skrivaj vzel ključ od lope in zlezal k črni pošasti, ki se mu je

bolj in bolj priljubljala in se mu je nazadnje zdela kot nema, grdo pozabljena prijateljica. Potem je otipaval vijake in odduške, plezal po dimniku navzgor in ritensko sedal na kotel — ali pa se je obešal na veliki poganjač in ga skušal z rokami spraviti v zagon. A kolo se je premikalo mrtvo kakor truplo samo toliko, kolikor ga je potiskal; potem se je spet ustavilo.

In ko se je pri tem delu utrudil, je sklenil roke, žalostno zrl na mrtvo kolo in mrmral:

»Kdo te bo spet oživil?«

7.

Ko je bil Pavel star štirinajst let, je oče sklenil, da ga bo poslal k birmanskemu pouku.

»Česa pravedanskega se v šoli tako ne bo naučil,« je dejal, »čas in denar zanj sta zavržena. Zato naj ga brž požegnajo, da bo za kako rabo pri gospodarstvu. Kaj boljšega kot kmet tako in tako ne bo iz njega.«

Pavel je bil zadovoljen, čutil je v sebi zahtevo, da vzame na svoje rame vsaj del bremen, ki tlačijo mater. Mislil je, da bi postal nekak nadzornik, ki bi vsak čas nadomeščal gospodarja in bi sam položil oko na to ali ono stvar, kjer bi hlapci potrebovali dobrega zgleada.

Obljubljal si je, da bo iz te delavnosti vzrasel začetek novega blagoslovljenega časa. Kadar je ponoči ležal v postelji, je sanjal o valujočih pšeničnih poljih in o čistih, velikih skednjih. Vedno bolj se je v njem utrjal sklep, da bo napel vso svojo moč za to, da spet dvigne čast domačije na poljani, ki jo je oče zavozil.

Brata naj bi nekoč lahko rekla o njem: »Vendar je nekaj koristnega iz njega, čeprav ni mogel iti po najinih blestečih potih.«

Da, brata! Kako sta ta čas zrasla in kaka gospoda sta postala! Prvi je študiral jezikoslovje in drugi je stopil kot pripravnik v neko banko. Kljub dobri in radodarni teti sta potrebovala denarja, veliko denarja, mnogo več, kot jima ga je pa oče mogel pošiljati. Tudi za njiju, si je Pavel obljudljaj, pride čas brez vseh skrbi, ko se loti gospodarstva. Ves odvišni denar bo treba pošiljati njima, in on, on bo že štedil in skrbel, da bosta prosta skrbi in stisk lahko korakala za svojimi vzvišenimi cilji.